

ტურისტული ხარჯების სტატისტიკური ინდიკატორები საქართველოში

ნინო აბესაძე,
ეკონომიკის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

მარინე მინდორაშვილი,
ეკონომიკის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ნინო ფარესაშვილი,
ეკონომიკის დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ტურისტულ ხარჯებს ტურიზმის სტატისტიკურ ინდიკატორთა სისტემაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია. განსაკუთრებით დიდია მათი როლი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის შეფასებაში. მსხვილ აეროპორტებში ჩატარებული კვლევა უცხოელი ვიზიტორების მიერ გაწეული ხარჯების შესახებ ამ პრობლემის გადაწყვეტისთვის კიდევ ერთ გადადგმულ ნაბიჯს წარმოადგენს. მიუხედავად მწირი ბიუჯეტისა, კვლევამ შედეგი გამოიღო და დაგვანახა რეალური სურათი. რეკომენდაციები ტურიზმის სტატისტიკური აღრიცხვის სრულყოფის საკითხებზე, წარედგინება საქსტატს, საქართველოს ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციასა და სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებს.

საკვანძო სიტყვები: ტურიზმი, კვლევა, ვიზიტორი, ხარჯი, ანალიზი.

დღეისათვის საქართველოში ტურიზმის სტატისტიკა ტრანსფორმირებისა და სრულყოფის ეტაპზეა. ფაქტობრივად, ძირითადი პრობლემები ინფორმაციის მოპოვების სირთულესა და არასრულ აღრიცხვიანობას უკავშირდება: ერთი მხრივ, ეკონომიკური საქმიანობის სახეების კლასიფიკატორში ტურიზმი, როგორც საქმიანობის სახე, ცალკე არ არის გამოყოფილი. ამიტომ ის ინფორმაცია, რომელიც გარკვეული დოზით მოიცავს ტურისტულ მოვლენებს, ჩაშლილია მომსახურების სხვადასხვა დარგსა და ეკონომიკის სექტორში. მეორე მხრივ, მომსახურების დარგებითაც სრულად არ ხდება მომსახურების ობიექტების მოცვა, სადაც ტურიზმი წარმოდგენილია. (ნ. აბესაძე, რ. ქინქლაძე, ქ. ჩიტალაძე, 2015, გვ. 84) ამის გამო, დღეისათვის საქართველოში ჯერ კიდევ რეალურად ვერ ანგარიშობენ ტურიზმის ინდიკატორებს და შესაბამისად, ვერც მათი რაოდენობრივი ანალიზი ხერხდება. აქედან გამომდინარე, როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით, ჩვენ მიერ ჩატარებული კვლევა კიდევ ერთი ცდაა გარკვეული წარმოდგენა შეგვიქმნას და შემდგომი ბიძგი მისცეს უფრო მაღალი დონის კვლევებს ტურისტული ხარჯების კომპლექსური სტატისტიკური შესწავლის საქმეში.

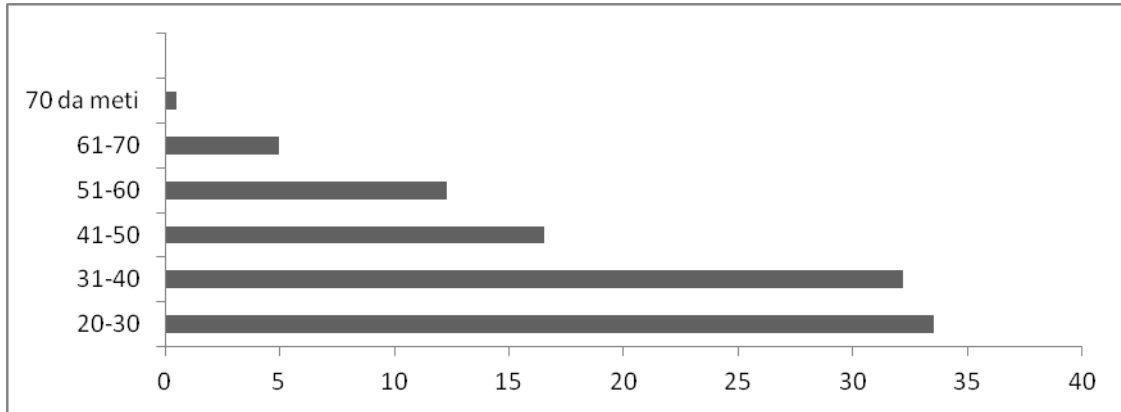
ჩვენ მიერ ჩატარებულმა უცხოელ ვიზიტორთა კვლევამ მოიცვა 2016 წლის მაის-აგვისტოში საქართველოში საჰაერო ტრანსპორტით ჩამოსული უცხოელი ვიზიტორები. ამიტომ, გამოკითხვა ჩატარდა საქართველოს უმსხვილეს აეროპორტებში. შერჩევის პოპულაციამ 2167 ადამიანი შეადგინა, რაც ჩვენი გაანგარიშებისა და საპილოტე კვლევიდან დადგინდა ქვეყნიდან წამსვლელ უცხოელ ვიზიტორთა რეპრეზენტატიული პოპულაციის საფუძველზე.

ანკეტა შედგენილი იყო 16 კითხვისგან და მოიცავდა საკითხებს რესპონდენტთა სქესის, ასაკის, სამუშაო სტატუსის, მოქალაქეობის, საქართველოში ვიზიტებისა და გატარებული ღამეების რაოდენობის, განთავსების საშუალებების ტიპის, ჩამოსვლის მიზნის, სატრანსპორტი საშუალების სახეობის, მონახულებული ადგილების, ტურისტული პაკეტის სახეობის, ფასის, გაწეული ხარჯების და ა.შ. შესახებ. (Methodological manual for tourism statistics. Version 3.1 Eurostat. Manuals and guidelines. 2014 edition pp.111-156.)

შსს-ს ოფიციალური მონაცემებით საქართველოდან გამსვლელ უცხოელ მოგზაურთა რაოდენობის მიხედვით უპირობო ლიდერი თბილისის აეროპორტია, რომლის წილი საჰაერო ტრანსპორტით მოსარგებლე უცხოელ მგზავრთა რაოდენობაში 81,9%-ია. ქუთაისის აეროპორტის - 10,1%, ხოლო ბათუმის - 8,0%-ია. რესპონდენტების, გადანაწილება აეროპორტების მიხედვით მოხდა საერთაშორისო აეროპორტებში ჩამოსული ვიზიტორების რიცხოვნობისა (მოქალაქეობის ქვეყნის შესაბამისად) და გასამგზავრებლად გაყიდული ბილეთების რაოდენობის პროპორციულად. შედეგად, აეროპორტების მიხედვით რესპონდენტებისათვის განისაზღვრა შემდეგი კვოტები: 1775 - თბილისი, 174 - ქუთაისი და 218 - ბათუმი.

კვლევის პროცესში შერჩევის ხერხებიდან გამოყენებულ იქნა შერეული მეთოდი, რომელიც გულისხმობს საკუთრივ-შემთხვევითი და პროპორციული შერჩევის წესებს, რადგან საკუთრივ-შემთხვევითი მეთოდი ყველაზე მიუკერძოებელ შედეგებს უზრუნველყოფს, ხოლო პროპორციული - ყველაზე ხელმისაწვდომია არსებული რესურსების გათვალისწინებით.

კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ რესპონდენტთა უმეტესობა მამაკაცია - 52,8%. გამოკითხულთა 58,3% დაქორწილებული მომუშავეა, 18,9 - თვითდასაქმებული, 4,7% პენსიონერია, 2,5% უმუშევარი, ხოლო 5,4% - დიასახლისი. რესპონდენტთა ყველაზე დიდი ნაწილი - 33,5%, 20-30 წლის ასაკობრივ ჯგუფს მიეკუთვნება, 32,2% 31-40 წლისაა, ხოლო 41-50 წლის ასაკობრივ ჯგუფს წარმოადგენდა მათი 16,5%, გაცილებით ნაკლები იყო 61 და ზევით ასაკის ჩამომსვლელთა წილი (5,5%).

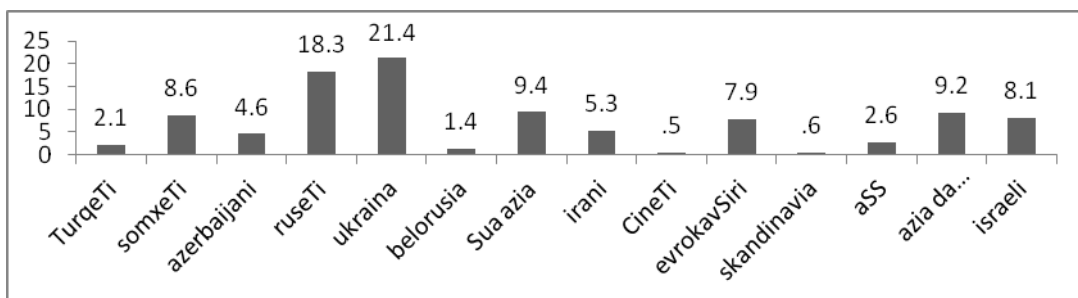

დიაგრამა 1. ტურისტების განაწილება ასაკის მიხედვით
წყარო: ეს და სხვა ყველა დიაგრამა აგებულია ჩვენი გაანგარიშების საფუძველზე.

როგორც აღმოჩნდა, ყველაზე მეტად საქართველოს სტუმრობს უკრაინის (21,4%), რუსეთის ფედერაციის (18,3%), შუა აზიის (9,3%), სომხეთის (8,6%), ირანის (5,3%), აზერბაიჯანის (4,6%) და ევროკავშირის ქვეყნების მოქალაქეები (7,9%).

განსაკუთრებით აღსანიშნავია ტურისტული ნაკადების ზრდა რუსეთის ფედერაციიდან და უკრაინიდან, რაც ეკონომიკური თვალსაზრისით საკმაოდ მომგებიანია, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ტურისტულ ხარჯებში მკვეთრად სჭარბობს ამ ქვეყნების მოქალაქეების წვლილი.

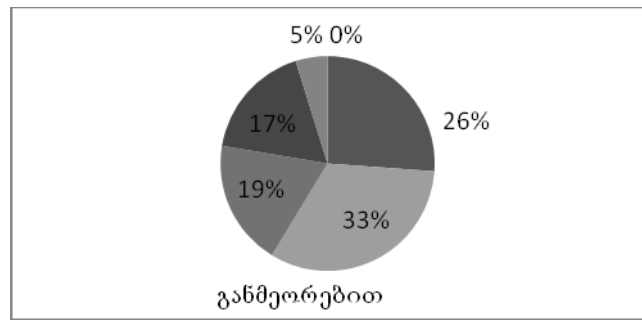
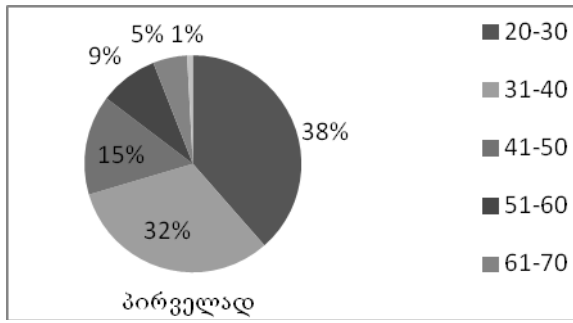
როგორც კვლევამ აჩვენა, ტურისტებს შორის, რომლებიც პირველად ეწვივნენ საქართველოს, სჭარბობს ახალგაზრდა ასაკის მოსახლეობა. პირველად ჩამოსული ვიზიტორების საერთო რაოდენობაში ძალიან მაღალია 20-40 წლის ტურისტების წილი (71%), ხოლო განმეორებით ჩამოსულთაში - 31 და ზევით ასაკის მოსახლეობა შეადგენს 74%-ს, რაც სხვა თანაბარ პირობებში მათი ხელმეორედ ჩამოსვლის მოლოდინს აძლიერებს.

დიაგრამა 2. ტურისტების განაწილება მოქალაქეობის ქვეყნის მიხედვით

საერთო ჯამში, 1295 რესპონდენტი, ანუ 59,8% საქართველოში პირველად იმყოფებოდა. ყველაზე მეტმა - 13,6%-მა, საქართველოში გაათია 6 ღამე, 11,7%-მა - 7 ღამე, ხოლო 8,8%-მა - 1 ღამე.

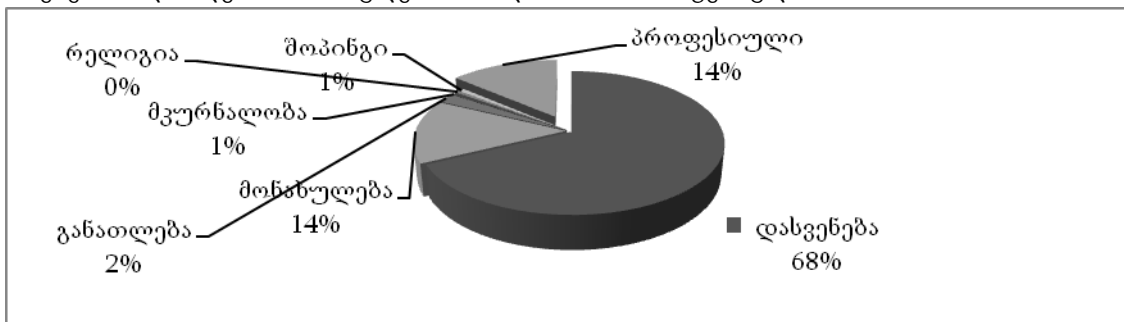
ჩვენი გაანგარიშებით, უცხოელი ვიზიტორების მიერ საქართველოში გატარებული ღამეების საშუალო რაოდენობა 8,5-ია. ვიზიტორთა 39,6% ქვეყანაში მოგზაურობდა ნათესავებთან ერთად, მეგობრებთან - 26,5%, 21,4% - მარტო, ხოლო 4,4% - ტურისტულ ჯგუფთან ერთად. ამასთან მოგზაურთა 34,8%-ს თან ახლდა 2 პიროვნება, 22,4%-ს ერთი, 17,4% -ს სამი, ხოლო 11,2%-ს ოთხი.

დიაგრამა 3. ტურისტების ასაკი და საქართველოში ვიზიტების რეგიონობა

გამოკითხულთა უმრავლესობამ (59,6%) მიმართა სასტუმროს, როგორც განთავსების ყველაზე პოპულარულ საშუალებას, 10,8%-მა - გესტჰაუსს, 9,9%-მა ბინა დაიქირავა, ხოლო კერძო სახლი - 9,2%-მა, გაცილებით ნაკლები (5%) ვიზიტორი კი მეგობრის სახლში ცხოვრობდა.

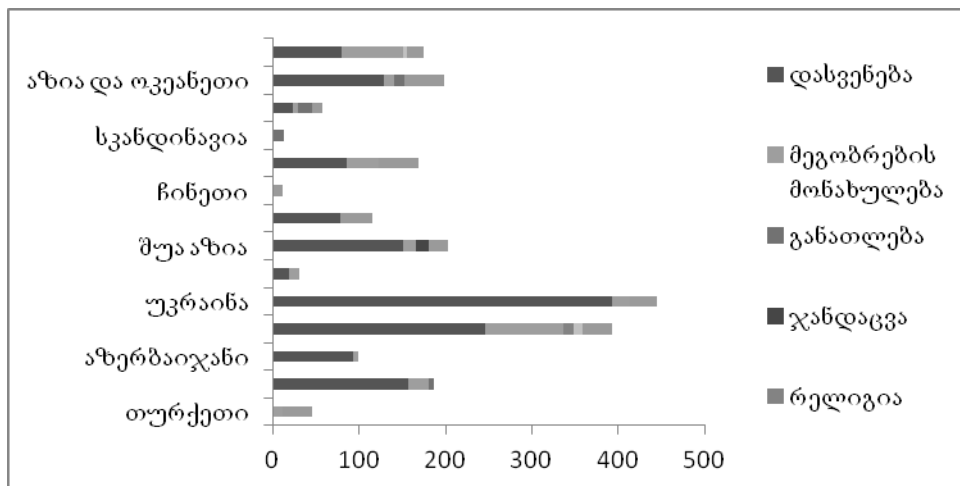
რესპონდენტთა 67,8%-ისათვის საქართველოში ვიზიტის მიზანს წარმოადგენდა დასვენება, 14,4% ქვეყანას ენვია ახლობლების მონახულების, ხოლო 13,7% პროფესიული მიზნით.

დიაგრამა 4. ჩამოსვლის მიზანი

წყარო: დიაგრამა აგებულია ჩვენს მიერ გაანგარიშებული მაჩვენებლების საფუძველზე

როგორც კვლევამ აჩვენა, დასვენებასთან ერთად ტურისტებს პროფესიული ბიზნეს-ინტერესებიც ამოძრავებთ. ამ მხრივ სჭარბობენ პოსტ-საბჭოთა ქვეყნებიდან (რუსეთი, უკრაინა, შუა აზია - ყაზახეთი და უზბეკეთი) ჩამოსული ვიზიტორები. რესპონდენტთა უმრავლესობამ (85,7%) საქართველოში ჩამოსასვლელად ისარგებლა უცხოური ავიახაზების მომსახურებით.

დიაგრამა 5. ჩამოსვლის მიზანი მოქალაქეობის მიხედვით

როგორც მოსალოდნელი იყო, სეზონური ფაქტორიდან გამომდინარე, ძირითად მონახულებად ადგილებს მიეკუთვნება თბილისი და ბათუმი. გამოკითხულთა 71,9% ესტუმრა თბილისს, 52% ბათუმს, 15,7% მცხეთას, 15,2% ბორჯომს, 13,8% ქუთაისს, 11,7% სიღნაღს და გორს, 10,5% ყაზბეგს, 6,7% მესტიასა და უშგულს, 5,5% თელავს, 5% რუსთავს, 4,2% ზუგდიდს, 3,8% გუდაურს, 3,2% ბაკურიანს და ყვარელს, 2,7% დმანისს, 2,8% მარნეულს, 3,4% ურეკს და ა.შ.

საინტერესო სურათი გამოვლინდა ტურისტული ადგილების მონახულების ანალიზის შედეგად ტურისტების რეზიდენტობის გათვალისწინებით. მაგალითად, აღმოჩნდა, რომ ანაკლიას ესტუმრა მხოლოდ ბელორუსიდან და ისრაელიდან ჩამოსული 12 ვიზიტორი. ბაკურიანს 55, მათ შორის, ყველაზე მეტი 31% რუსეთიდან, 27%- აზერბაიჯანიდან და 20% ირანიდან ჩამოსული ვიზიტორი იყო. ბათუმი მონახულა 1079 ვიზიტორმა, მათ შორის ყველაზე მეტი - 29,7%, იყო უკრაინელი, 16,8% რუსი, ხოლო 9,9% ისრაელის მოქალაქე. ბორჯომში იმყოფებოდა 314 ვიზიტორი, რომელთა შორის ყველაზე მაღალი წილით - 27,7%-ით შუა აზიისა (უზბეკეთისა და ყაზახეთის) და 23,6% რუსეთის მოქალაქეები იყვნენ წარმოდგენილი და ა.შ.

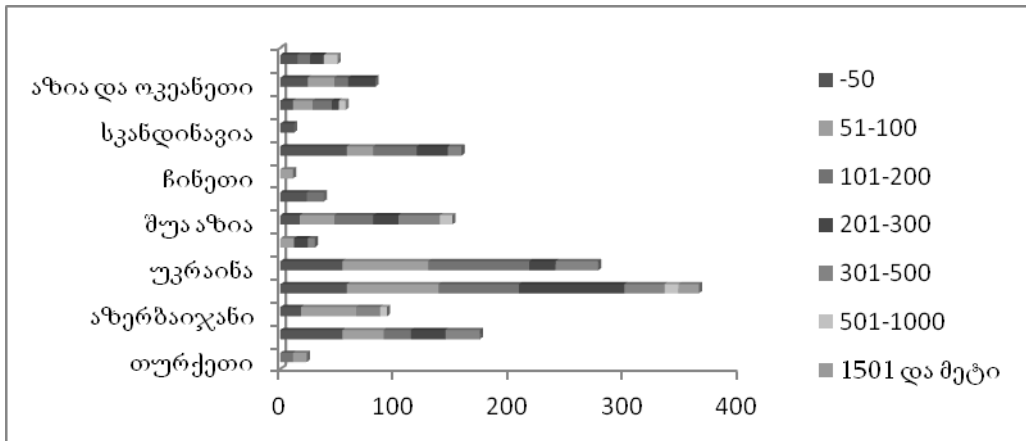
აღსანიშნავია, რომ რესპონდენტთა 80,2%-ს ტურიტული პაკეტი არ შეუძენია და თვითონ დაგეგმა ტური საქართველოში. დანარჩენი რესპონდენტებიდან (19,8%) 2,4%-მა ქართველი ტუროპერატორებისგან შეიძინა ტურისტული პაკეტი, ხოლო 17,4% კი - უცხოელი ტუროპერატორებისგან. პაკეტების შეძენისას ყველაზე მეტია ის პაკეტები, რომელთა ღირებულება 601-1000 დოლარამდეა, ხოლო 26,5%-მა შეიძინა 401- 500 დოლარამდე ღირებულების პაკეტი.

აღსანიშნავია პაკეტის შეძენის გარეშე ტურისტების მიერ განეული ხარჯების სტატისტიკა. დამოუკიდებლად დაგეგმილი ტურების შემთხვევაში რესპონდენტთა 34,3% -ის ხარჯი ბინის დაქირავებაზე - 101-300 დოლარამდე მერყეობს, 31,7%-ისათვის - 301-700 დოლარამდე, ხოლო 1000 დოლარამდე კი დახარჯა გამოკითხულთა 18,9%-მა.

რეკრეაციაზე ვიზიტორთა 31,3%-მა 101-200 დოლარი დახარჯა, 24,2%-მა 51-100 დოლარამდე, 4,8%-მა 501 და მეტი დოლარი, მაგრამ ყველაზე მეტმა (38,7%) რეკრეაციაზე მხოლოდ 50 დოლარი დახარჯა. ამ მხრივ გამოირჩევა ისევ რუსეთის, უკრაინის, ისრაელის და ევროკავშირის ქვეყნების რეზიდენტები.

სხვადასხვა საქონლის შეძენაზე (წვირლ საყიდლებზე) რესპონდენტთა 28,2%-ის ხარჯი 51-100 დოლარამდე მერყეობდა. 21,9%-მა 101-200 დოლარამდე დახარჯა, 15,3%-მა - 201-500 დოლარამდე, 4,6%-მა - 501-1000-მდე, 2,8%-მა - 1001-ზე მეტი და მხოლოდ 50 დოლარამდე - რესპონდენტთა 27,2%-მა. აქაც აქტიურობდნენ რუსეთის, უკრაინისა და შუა აზიის მოქალაქეები. ვიზიტორთა 82,5%-მა განახორციელა 500 დოლარამდე კომერციული ხასიათის შესყიდვა, ხოლო 8,8%-მა - 1000 დოლარამდე. კომერციული შენაძენებს ძირითადად ახორციელებდნენ რუსეთიდან, უკრაინიდან და ისრაელიდან ჩამოსული ტურისტები.

რესპონდენტთა 22,4%-მა კვებაზე დახარჯა 50-დოლარამდე, 51-100 დოლარამდე ხარჯი დააფიქსირა გამოკითხულთა 23,1%-მა, 17,1%-მა 201-300 დოლარის ხარჯი მიუთითა, 11,5%-მა - 301-500 დოლარამდე, ხოლო 1001ზე მეტი დოლარი კვებაზე დახარჯა გამოკითხულთა 2%-მა.

დაიგრამა 6. მოქალაქეობა და კვებაზე განეული ხარჯები

კვებაზე განეული ხარჯების მიხედვითაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევა რუსეთი, უკრაინა, ევროკავშირი, სომხეთი, აზერბაიჯანი, შუა აზია. ამასთან, კვებაზე ყველაზე მეტს ხარჯავენ ძირითადად დასვენების მიზნითა და საქმიანი ვიზიტით ჩამოსული რესპონდენტები. (იხ. ცხრილი).

ცხრილი 1. კვებაზე განეული ხარჯები და მოგზაურობის მიზანი

ჩამოსცლის მიზანი	განეული ხარჯი(დოლარი)					
	50-დე	51-100	101-200	201-300	301-500	501-1000
დასვენება	282	283	342	252	228	47
მონახულება	35	48	51	31	21	0
განათლება	18	23	50	6	0	0
მკურნალობა	0	17	0	0	0	0
რელიგია	0	11	0	0	0	0
შოპინგი	20	44	17	21	0	0
პროფესიული	130	75	55	60	0	0
სულ	485	501	515	370	249	47

წყარო: ცხრილი შედგენილია ჩვენს მიერ კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემების საფუძველზე

კვლევის შედეგების მიხედვით, ყველა გამოკითხულმა რესპონდენტმა ისარგებლა ადგილობრივი სატრანსპორტო საშუალებებით, რაზეც 64,5%-მა დახარჯა 50 დოლარამდე, 21,4% მა - 50-100 დოლარამდე, 10,6%-მა- 101-300 დოლარამდე, ხოლო 300 დოლარზე მეტი -3,5%-მა. 192 ადამიანმა შეიძინა გრძელვადიანი მოხმარების საგნები. მათ შორის, 100-200 დოლარამდე დახარჯა 33%-მა, 54,7%-მა - 201-500 დოლარამდე, ხოლო 12%-მა - 500-ზე მეტი. ძვირფასეულობა შეიძინა მხოლოდ 17 ადამიანმა, რაც მთელი რესპონდენტების 0,8%-ია და აქ ძირითადად გამოიკვეთა ისრაელიდან ჩამოსული ვიზიტორების დაინტერესება ძვირფასეულობით. უძრავი ქონება შეიძინა კი 1%-მა, ანუ 21 ადამიანმა.

თითოეული სახის დანახარჯების მიხედვით მიღებული ინტერვალური მაჩვენებლების დისკრეტულზე დაყვანამ საშუალება მოგვცა გაგვეანგარიშებინა განეული ხარჯების საშუალო მაჩვენებლები.

კვლევის შედეგების მიხედვით, რეკრეაციაზე საშუალოდ ერთმა ვიზიტორმა დახარჯა 98.50 დოლარი, წვრილ შესყიდვებზე- 98.50 დოლარი, კომერციულ შესყიდვებზე -521,40 დოლარი, ადგილობრივ ტრანსპორტზე - 62,13 დოლარი, გრძელვადიანი მოხმარების საგნებზე - 319.2708 დოლარი, ძვირფასეულობის შეძენაზე 250 დოლარი, უძრავ ქონებაზე- 5000 დოლარი, საკვებზე - 189.55 დოლარი და სხვა ხარჯებზე (აქ ძირითადად მიუთითეს სამგზავრო ხარჯები) - 602.8139 დოლარი. სულ რესპონდენტთა მიერ განეული ხარჯი სხვა ხარჯების გამოკლებით შეადგენდა 892575 დოლარს. მათ შორის ინდივიდუალურად ხარჯი განია 1309 ვიზიტორმა, რამაც 535545 დოლარი შეადგინა. საშუალოდ ერთი ვიზიტორის მიერ ინდივიდუალურად განეული ხარჯი, ჩვენი გაანგარიშებით, გაუტოლდა 409.13 დოლარს, ხოლო კოლექტიური ხარჯი (ნათესავებთან/ოჯახის წევრებთან ერთად) განია 858 რესპონდენტმა 3281 ადამიანზე, რამაც შეადგინა 357030 დოლარი. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ ერთ ნათესაურ ჯგუფში საშუალოდ იყო 3.8 ანუ 4 ადამიანი. ჩვენი გაანგარიშებით, ნათესაურ ჯგუფში ერთ ადამიანზე განეული ხარჯი 108,81 დოლარს გაუტოლდა. შესაბამისად, საშუალოდ ერთი ვიზიტორის მიერ ამ შემთხვევაში განეულ იქნა 413.5 დოლარის ხარჯი.

გამოიკვეთა, რომ ყველაზე მაღალი წილი - 69%, პირველად ჩამომსვლელთა შორის საქართველოში ჩამოდის მეგობრებსა და ნათესავებთან ერთად, ხოლო განმეორებით ჩამომსვლელთათვის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა მარტო (27%) და ნათესავებთან ერთად (38,9%) ჩამოსულ ვიზიტორებზე. აღსანიშნავია, რომ განმეორებით ჩამომსვლელთა წილი შეადგენდა ვიზიტორების 40%-ს, ანუ ყოველი მეოთხე ფაქტობრივად, საქართველოში ჩამოდის ხელახლა.

საინტერესო ტრენდი გამოვლინდა პირველად და განმეორებით ჩამომსვლელთა ხარჯვის სტრუქტურაში. რეკრეაციაზე პირველად ჩამოსული ტურისტები თითქმის 1,5-ჯერ მეტს ხარჯავენ, ვიდრე მომდევნო ვიზიტის დროს. მათ წვრილ საყიდვებზე 1,3-ჯერ მეტი, ადგილობრივ ტრანსპორტზე-1,6-ჯერ, კვებაზე 1,4-ჯერ მეტი დახარჯეს განმეორებით ჩამომსვლელებთან შედარებით. რაც შეეხება გრძელვადიანი მოხმარების საგნების შეძენას, აქ, პირიქით, განმეორებითმა ვიზიტორებმა 1.4-ჯერ მეტი თანხა დახარჯეს, ვიდრე პირველად ჩამოსულებმა.

ემპირიული მონაცემების დამუშავების პროცესში გამოიკვეთა შემდეგი გარემოებები, რაც ჩვენი აზრით, გასათვალისწინებელია:

- სახეზეა პოსტსაბჭოთა ქვეყნებიდან ტურისტული ნაკადების ზრდის ტენდენცია, განსაკუთრებით უნდა გამოიყოს რუსეთი, უკრაინა, უზბეკეთი, ყაზახეთი, სომხეთი, აზერბაიჯანი და ა.შ.;
- ტურისტებს შორის სჭარბობს ახალგაზრდობა;
- რეკრეაციაზე განუღებულ ხარჯებში საგრძნობლად მაღალია რუსეთის, უკრაინის, ისრაელის და ევროკავშირის ქვეყნების რეზიდენტების ხვედრითი წილი;
- სხვადასხვა საქონლის შექენაზე ყველაზე მეტი ხარჯი გასწიეს რუსეთის, უკრაინის, შუა აზიის მოქალაქეებმა;
- კვებაზე განუღებულ ხარჯების მიხედვითაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებლით გამოირჩევა, რუსეთი, უკრაინა, ევროკავშირი, სომხეთი, აზერბაიჯანი, ცენტრალური აზია;
- კვებაზე ყველაზე მეტს ხარჯავენ ძირითადად დამსვენებლები და საქმიანი ვიზიტით ჩამოსული რესპონდენტები;
- კომერციულ შენაძენებს ძირითადად ახორციელებდნენ რუსეთიდან, უკრაინიდან და ისრაელიდან ჩამოსული ტურისტები. გამოიკვეთა ისრაელიდან ჩამოსული ვიზიტორების დაინტერესება ძვირფასეულობით;
- მართალია გაიზარდა ტურისტული ინფრასტრუქტურითა და მომსახურების ხარისხით კმაყოფილების დონე, მაგრამ ჯერ კიდევ არსებობს მომსახურების ხარისხისა და ფასების შეუსაბამობის პრობლემა;
- რესპონდენტებმა, რომლებსაც შეძენილი ჰქონდათ ტურისტული პაკეტი (მიუხედავად ტუროპერატორის რეზიდენტობისა), ხარჯებში მიუთითეს მხოლოდ კვებაზე განუღებულ ხარჯები (საშუალოდ 189,55 დოლარი);
- განმეორებით ჩამომსვლელთა წილი ვიზიტორების 40%-ს შეადგენდა, ანუ ყოველი მეოთხე ფაქტობრივად, ხელახლა ჩამოდის საქართველოში;
- ქალაქების მონახულების ტრენდი თითქმის ერთნაირია, თუმცა აღსანიშნავია შუა აზიის ქვეყნებისა და ისრაელის წამომადგენელთა განსაკუთრებული დაინტერესება კურორტ ბორჯომითა და წყალტუბოთი;
- ვიზიტორების განაწილებაზე ქალაქების მიხედვით გავლენას ახდენს არა მარტო სოციალურ-კულტურული, არამედ პოლიტიკური ფაქტორებიც. კერძოდ, როგორც აღმოჩნდა, აზერბაიჯანელი ვიზიტორების უმრავლესობის ლოკაცია არის ბათუმი, ხოლო სომხების - ქობულეთი;
- ტრადიციულად, საქართველოში პირველად ჩამოსული ტურისტები უფრო მეტს ხარჯავენ, ვიდრე განმეორებითი ვიზიტის დროს.

ვფიქრობთ, მიუხედავად მწირი ბიუჯეტისა, კვლევამ შედეგი გამოიღო და დაგვანახა რეალური სურათი. ამჟამად მუშავდება რეკომენდაციები ტურიზმის სტატისტიკური აღრიცხვის სრულყოფის საკითხებზე, რომელიც წარედგინება საქსტატს, საქართველოს ტურიზმის ეროვნულ ადმინისტრაციასა და სხვა დაინტერესებულ ორგანიზაციებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნ. აბესაძე, რ.ქინქლაძე. ქ.ჩიტალაძე. სტატისტიკა ტურიზმისათვის. თბ.,2014.
2. Alternative methodologies for studying the tourism experience.
3. http://www.goodfellowpublishers.com/free_files/Chapter%2010-afe06955ded846d9978f7a4bfe466367.pdf
4. Basic questionnaire proposed by WTO to estimate visitor expenditure associated to inbound tourism. <http://www.sesrtic.org/imgs/news/Image/Basic%20questionnaire.visitor%20expenditure.pdf>
5. Methodological manual for tourism statistics. Version 3.1 Eurostat. Manuals and guidelines. 2014 edition.
6. Methodology in tourism research. <http://www.journals.elsevier.com/annals-of-tourism-research>
7. Lorraine Brown, Research methods in tourism. Bournemouth University. 2009
8. Larry Dwyer, Recent Advances in Tourism Economics.
9. <https://elgarblog.com/2013/09/27/recent-advances-in-tourism-economics-by-larry-dwyer/>
10. **Research Methods in Tourism: Quantitative and Qualitative Approaches.**
11. <https://elgarblog.com/2012/09/07/research-methods-in-tourism-quantitative-and-qualitative-approaches-by-larry-dwyer/>

12. Research on International Experiences in Measuring Visitor Expenditure Associated with Inbound Tourism. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2002/02-38.pdf>
13. <http://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/9789284406173.2>
14. www.geostat.ge

Statistical Indicators of Tourism Expenditures in Georgia

N. Abesadze; M. Mindorashvili; N. Paresashvili

Summery

Tourism expenditures are very important part of tourism statistical indicators. Especially great is their role in the country's economic growth. Survey carried out in major airports of Georgia on tourism expenditures of foreign visitors is another step forward for solution to these problems. Despite the limited budget, the survey achieved main goals and showed us the real picture. Recommendations for improvement of tourism statistics accounting issues will be submitted to National Statistics Office, the National Tourism Administration of Tourism and other interested organizations.

Keywords: tourism, research, visitors, expense analysis.